

Αγάθη Χαραλάμπους:

Βασικές σπουδές (Πτυχίο Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας [1997]) και μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου (Μεταπτυχιακός Τίτλος MAGISTER ARTIUM στη Νεοελληνική και Συγκριτική Φιλολογία [2001] και Διδακτορικό Δίπλωμα Νεοελληνικής Φιλολογίας [*Η λέξη-πρόκα: Ο διάλογος ποίησης και κριτικής στο έργο του Μανόλη Αναγνωστάκη*, 2011]). Από τον Ιανουάριο του 2000 διδάσκει ως μέλος του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού την Ελληνική ως ξένη γλώσσα στο Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας (Πανεπιστήμιο Κύπρου).

Ερευνητικά ενδιαφέροντα:

- Μ. Αναγνωστάκης: Ποίηση και κριτική
- Η διδακτική της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας
- Αναλογίες και αλληλεπιδράσεις της Ελληνικής σε άλλες γλώσσες

Δημοσιεύσεις:

- «Στρατή Τσίρκα, *Η Νυχτερίδα*. Ο μονόλογος του Παράσχου», *Νέα Εποχή* 258-259 (1999), 27-35
- «Ο διάλογος ποίησης και κριτικής στο έργο του Μανόλη Αναγνωστάκη. Η λέξη *εποχή*», *Κονδυλοφόρος* 13, 2014

Εισηγήσεις σε συνέδρια:

- Διεθνής Επιστημονική Συνάντηση του Τομέα ΜΝΕΣ (ΑΠΘ): «Ζητήματα νεοελληνικής φιλολογίας: Μετρικά, υφολογικά, κριτικά, μεταφραστικά» (Θεσσαλονίκη, 27 - 30 Μαρτίου 2014)

«Ο διάλογος ποίησης και κριτικής στο έργο του Μανόλη Αναγνωστάκη: η περίπτωση του ρήματος *μιλώ*»

Η ανακοίνωση έχει ως ευρύτερο θέμα τις λεκτικές ή φραστικές αναλογίες ανάμεσα στο ποιητικό και στο κριτικό έργο του Μανόλη Αναγνωστάκη, οι οποίες έχουν ιδιαίτερο ποιητολογικό και κριτικό βάρος, και, παράλληλα, αυξημένη σημασιακή και αξιακή φόρτιση. Η πρωτοτυπία του έργου του έγκειται στο γεγονός ότι η συνομιλία του ποιητικού με τον κριτικό του λόγο δεν περιορίζεται μόνο στο επίπεδο της απλής ή αυτονόητης χρήσης κοινού λεξιλογίου, αλλά ανάγεται στο επίπεδο του βαθύτερου και ουσιαστικότερου διαλόγου.

Η εξέταση του διαλόγου ανάμεσα στην ποίηση και την κριτική του Αναγνωστάκη κινείται, μεθοδολογικά, σε δύο επίπεδα: το πρώτο αφορά στις λέξεις οι οποίες προέρχονται, κατά βάσιν, από την ποίηση και χρησιμοποιούνται - με την ίδια ή διαφορετική σημασιολογική φόρτιση - στα κριτικά/θεωρητικά κείμενά του· το δεύτερο αφορά τους όρους εκείνους που σχετίζονται περισσότερο, ή καταρχήν, με προβληματισμούς οι οποίοι αναπτύσσονται στην κριτική και, στη συνέχεια, απαντούν στην ποίηση, με ανάλογη ή πλήρως ανατρεπτική λειτουργία.

Σταθερό ζητούμενο του ποιητικού και του κριτικού λόγου του Αναγνωστάκη, το οποίο υπαγορεύεται από την ποιητική και πολιτική ηθική του, είναι - όπως έχει δείξει η συνεξέταση του έργου του - η αναζήτηση και η

αποκάλυψη της αυθεντικότητας και της *ουσίας* (της ζωής, του “προσώπου” κ.ο.κ.). Η αυθεντικότητα η οποία - κατά την μπαχτινική αντίληψη της πραγματικότητας - δεν αντανάκλαται, αλλά διαθλάται μέσω ενός λόγου που υποβάλλεται στη διαδικασία της διαλογικής και επομένως υπό διαπραγμάτευση, ατελούς πάντα, ανασηματοδότησης, είναι, εν τέλει, και το ουσιαστικότερο αποτέλεσμα του ιδιαίτερου τρόπου χρήσης των λέξεων από τον Αναγνωστάκη.

Η ανάδειξη της αυθεντικότητας αυτής επιτυγχάνεται μέσα από την εξέταση του διαλόγου ανάμεσα στην ποίηση και την κριτική του. Η ανακοίνωση εξετάζει ενδεικτικά μια από τις λέξεις-κλειδιά οι οποίες στοιχειοθετούν αυτό το διάλογο. Πρόκειται για το ρήμα *μιλώ*, όρος ο οποίος, τόσο στο ποιητικό όσο και στο κριτικό έργο του Αναγνωστάκη, αποκτά μεγάλη σημασιολογική βαρύτητα.

Η έννοια της *ομιλίας* διαπερνά το έργο του Αναγνωστάκη τόσο ως θέση όσο και ως άρνηση, και οι βασικές όψεις της, έτσι όπως παρουσιάζεται στην ποίηση και κριτική του, είναι οι εξής: α) *μιλώ* (κατάφαση), β) *πώς να μιλήσω; ή ποιος θα μιλήσει;* (απορία ή αμηχανία), γ) *(δεν) πρέπει να μιλήσω ή γιατί υποχρεωτικά να μιλήσω;* (υποχρέωση) και δ) *δεν μιλώ* (άρνηση). Στην παρούσα ανακοίνωση θα εξεταστούν παραδειγματικά οι τέσσερις εκδοχές, οι οποίες καθορίζονται από την ποιητική και πολιτική ηθική του Αναγνωστάκη, που αποτελεί το βασικό συντελεστή της διαρκούς αμφιταλάντευσης μεταξύ λόγου και *σιωπής*. Κατανοώντας, συνεπώς, το βάθος, την αυστηρότητα και την πολυπλοκότητα αυτής της ηθικής, μπορεί κανείς να αντιληφθεί και να ερμηνεύσει τις διαφορετικές και, φαινομενικά αντιφατικές, εκδοχές με τις οποίες χρησιμοποιείται το ρήμα *μιλώ* στην ποίηση και την κριτική του.

*

Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου

Η Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου είναι ομότιμη καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Σπούδασε φιλολογία και ιστορία στην Αθήνα, στη Νέα Υόρκη και στο Παρίσι. Έχει διδάξει νεοελληνική λογοτεχνία σε πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Από το 2010 έως το 2012 ήταν επισκέπτρια καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει γράψει μελέτες για τον ελληνικό υπερρεαλισμό και τη νεότερη ποίηση και πεζογραφία. Έχει επίσης ασχοληθεί με ζητήματα ιστορίας και μυθολογίας και με τη λογοτεχνική αναπαράσταση του Άλλου στην ελληνική και διεθνή λογοτεχνία. Ένα από τα κύρια ενδιαφέροντά της είναι η λογοτεχνική μετάφραση και έχει τιμηθεί με το κρατικό βραβείο μετάφρασης το 2001 για την μετάφραση των *Εξομολογήσεων* του Αγίου Αυγουστίνου.

Τα κυριότερα βιβλία της είναι: «*Δεν άνησαν ματαιώς...*», *Ανθολογία Υπερρεαλισμού*, Νεφέλη, Αθήνα 1980· *Le surréalisme en tant que courant poétique en Grèce des années '30*. Παρίσι 1980, διδακτορική διατριβή· *Νίκος Εγγονόπουλος. Η ποίηση στον καιρό "του τραβήγματος της ψηλής σκάλας"*, Στιγμή, Αθήνα 1987· *Το ολοκαύτωμα στις μαρτυρίες των Ελλήνων Εβραίων*,

Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993· *Η λογοτεχνία ως μαρτυρία. Έλληνες πεζογράφοι για τη γενοκτονία των Εβραίων*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1995· *Ο Άλλος εν διωγμώ. Ζητήματα λογοτεχνικής αναπαράστασης*, Θεμέλιο, Αθήνα 1998· *Η γραφή και η βάσανος. Ζητήματα ιστορίας και μυθοπλασίας*, εκδ. Πατάκη, 2001· *Εισαγωγή στην ποίηση του Εγγονόπουλου, Επιλογή κριτικών κειμένων*, (επιμ.), Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2008· Πετράρχη, *Η Ανάβαση στο όρος Βεντού*, μετάφραση και σχόλια, εκδόσεις Άγρα, 2006· Pico della Mirandola, *Λόγος για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου*, μετάφραση, εκδόσεις Άγρα, 2014.

«Διδάσκοντας Μανόλη Αναγνωστάκη: Ο ποιητής και η Ιστορία. Από τη θεωρία στη σχολική πράξη»

Το ποιητικό έργο του Μανόλη Αναγνωστάκη είναι συνυφασμένο με τραγικές στιγμές της ιστορίας του νεότερου ελληνισμού, τον Β Παγκόσμιο πόλεμο, τον εμφύλιο, τη δικτατορία του 1967. Ο ποιητής υπήρξε μαχόμενος πολίτης και υπερασπίστηκε με ηρωισμό τα ιδανικά της δημοκρατίας σε χαλεπούς καιρούς. Ο πόλεμος, οι καταστροφές, οι απώλειες, το τραύμα, υπάρχουν παντού στην ποίησή του, μια ποίηση «επιζώντος», όπως την ονόμασε ένας κριτικός, και εγγράφονται στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο του μεταπολεμικού κόσμου, σαν μοτίβα της πιο σκοτεινής πλευράς του που τη βιώνουμε και στις μέρες μας: έκπτωση αξιών, ρηχότητα προβληματισμών, διάψευση, απουσία οραμάτων. Κεντρικός άξονας της παρουσιάσής μου είναι να δείξω με ποιο τρόπο ο Μανόλης Αναγνωστάκης μετέπλασε αυτά τα αντι-λυρικά θέματα σε ποίηση χρησιμοποιώντας τα γλωσσικά μέσα του απλού, επικοινωνιακού λόγου από τη σκοπιά του ανώνυμου, απλού ανθρώπου, επιτρέποντας ακόμη και σε έναν νέο αναγνώστη να αναγνωρίζει τη δική του φωνή ή κραυγή και να συναισθάνεται το ρίγος της ιστορίας.

*

Λεύκιος Ζαφειρίου

Γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1948. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάστηκε ως φιλόλογος στη Μέση Εκπαίδευση και τη διετία 2004-2006 στο Γυμνάσιο Ριζοκαρπάσου. Υπήρξε συνεκδότης του κυπρο-ελλαδικού περιοδικού *Σημείο* (1992-1998). Το 2003 εξέδωσε τη λανθάνουσα ωδή του Ανδρέα Κάλβου *Ελπίς πατρίδος* (πρώτη έκδοση 1819), η οποία εντοπίστηκε στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Γλασκόβης. Τα τελευταία χρόνια έχει δημοσιεύσει επτά μελέτες με νέα στοιχεία για τον Ανδρέα Κάλβο. Την περίοδο 2007-2013 συνεργάστηκε στην έκδοση της *Αλληλογραφίας* του Ανδρέα Κάλβου στο πλαίσιο της έκδοσης των έργων του ποιητή από το Μουσείο Μπενάκη.

Έχει δημοσιεύσει πέντε ποιητικές συλλογές, μία νουβέλα, μία συλλογή διηγημάτων και τη μελέτη *Η νεότερη κυπριακή λογοτεχνία. Γραμματολογικό σχεδιάγραμμα* (1991). Για το βιβλίο του *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* (2006) τιμήθηκε με το βραβείο δοκιμίου της Ακαδημίας Αθηνών (Ίδρυμα

Κώστα και Ελένης Ουράνη). Συνεργασίες του έχουν δημοσιευτεί σε ελλαδικά και κυπριακά περιοδικά. Τελευταίο βιβλίο του *Μ' ευλάβεια και με λύπη* (2013).

«Για τον Μανόλη Αναγνωστάκη: Σχόλια στην ποιητική συλλογή *Ο Στόχος*, 1970»

Για τον Μανόλη Αναγνωστάκη. Από την ποίηση για την απελευθέρωση του ανθρώπου (*Εποχές*) στη σύγχρονη με την κομματική εξουσία και στην υπαρξιακή αναζήτηση (*Συνέχειες*). Σχόλια στη συλλογή *Ο Στόχος*: Το πολιτικό στίγμα – Ποίηση και Ιστορία.

*

Λάκης Παπαστάθης:

Γεννήθηκε στο Βόλο το 1943. Σπούδασε στο Κέντρο Σπουδών Κινηματογράφου (1963). Ο Λάκης Παπαστάθης έχει ενισχύσει την αγορά του πολιτισμού με σημαντικά δείγματα δημιουργικής παραγωγής. Το έργο του Λάκη Παπαστάθη διαθέτει αφενός τη διάσταση της παραστατικής έκφρασης και τεκμηρίωσης, που αντιπροσωπεύουν οι κινηματογραφικές ταινίες του *Τον καιρό των Ελλήνων* (1981), *Θεόφιλος* (1987), *Το μόνον της ζωής του ταξείδιον* (με αφορμή τον βίο και το έργο του Γεωργίου Βιζυηνού, 2001), *Ταξίδι στη Μυτιλήνη* (2010), με τις οποίες θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η μικρού μήκους *Γράμματα από την Αμερική* (1972), η οποία βραβεύτηκε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Την περίοδο 1968-1971 εργάστηκε ως βοηθός σκηνοθέτη, κυρίως στην *Ευδοκία* του Αλέξη Δαμιανού. Καθοριστική υπήρξε και η εμπλοκή του στις τηλεοπτικές εκπομπές «Παρασκήνιο» και «Ιστορικό Αρχείο», στις οποίες συνεργάστηκε με τον Τάκη Χατζόπουλο. Παράλληλα με το σκηνοθετικό του έργο ο Λάκης Παπαστάθης έχει να παρουσιάσει και λογοτεχνικό έργο, στο οποίο ανήκουν οι συλλογές διηγημάτων *Η νυχτερίδα πέταξε* (2002), *Η ήσυχη και άλλα διηγήματα* (2005), *Το καλοκαίρι θα παίξει την Κλυταμνήστρα* (2011), *Όταν ο Δαμιανός γύριζε την Ευδοκία* (2006), *Ο δάσκαλος αγαπούσε το βωβό σινεμά* (2014).

«Σχόλια σε κινηματογραφικά αποσπάσματα από τη ζωή του Μανόλη Αναγνωστάκη»

Η ομιλία στηρίζεται σε μικρά αποσπάσματα κινούμενης εικόνας-ερασιτεχνικές κυρίως λήψεις- που δείχνουν τον ποιητή σε διάφορες εποχές της ζωής του.